

Úvodníky

Editorials

Šťastné nové (<i>V. Vyskočil</i>)	1
Vážené kolegyně a kolegové, vážení čtenáři (<i>M. Němec</i>)	85
O stylistice našich autorů (<i>J. Podešva</i>)	137
V dubnu o dubu i Dubně (<i>P. Holý</i>)	189
Před sto lety zemřel Wilhelm Conrad Röntgen (<i>J. Fiala</i>)	277
Chemické společnosti (jejich časopisy), Open Access a transformační smlouvy (<i>J. Jirát a E. Dibuszová</i>)	345
Umělá inteligence píše pro Chemické listy (<i>B. Kratochvíl</i>)	346
Národní institut virologie a bakteriologie – reakce na hrozby dalších pandemii (<i>M. Rumlová a T. Ruml</i>)	393
Jak se ujistit, že dostanete Nobelovu cenu (<i>M. Lebl</i>)	485
Konečně září, konečně chemie (<i>P. Šmejkal</i>)	537
Chemické listy – Listy chemické (<i>P. Drašar</i>)	593
75. sjezd chemických společností (<i>T. Navrátil</i>)	669
Jubilejný minisymposium k 70. výročí založení ÚOCHB (<i>J. Cvačka</i>)	717
Čestné členství České společnosti chemické za příkladnou reprezentaci české chemie a biochemie na mezinárodním i vnitrostátním fóru bylo uděleno RNDr. PhDr. Zdeňkovi Hostomskému, CSc., dr.h.c. (<i>J. Barek</i>)	719
Redaktor časopisu Chemické listy prof. Ing. František Švec, DrSc. z Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové získal Cenu Neuron 2023 za celoživotní přínos vědě v oboru chemie (<i>J. Barek</i>)	720
Šormiáda (<i>A. Kasal</i>)	721

Referáty

Review Articles

<i>P. Dvořák a V. Vyskočil:</i> Netradiční filmové elektrody ve voltametrické a ampérometrické analýze organických sloučenin	3
<i>M. Němec:</i> Principy a použití urychlovačové hmotnostní spektrometrie	86
<i>V. Valášek, M. Petrová, I. Světlík, V. Brychová, J. Kubančák a K. Pachnerová Brabcová:</i> Milníky a vybrané aplikace radiouhlíkového datování	94
<i>V. Brychová, L. Davidová, I. Světlík, K. Pachnerová Brabcová, M. Petrová a G. Florescu:</i> Molekulárně-specifická radiouhlíková analýza	100
<i>J. Kučera, J. Kameník, R. Garba, a Pavel P. Povinec:</i> Metodika a aplikace stanovení kosmogenních radionuklidů ^{10}Be a ^{26}Al urychlovačovou hmotnostní spektrometrií	107
<i>M. Daňo, M. Němec, M. Mindová, J. John, E. Viglašová a B. Czíferi:</i> Metódy a využitie stanovenia ^{129}I urýchľovačovou hmotnostnou spektrometriou	114
<i>T. Prášek, M. Němec a K. Fenclová:</i> Stanovení ^{236}U urychlovačovou hmotnostní spektrometrií a jeho využití	122
<i>K. Fenclová, M. Němec a T. Prášek:</i> Stanovení plutonia a dalších vybraných aktinoidů metodou urychlovačové hmotnostní spektrometrie	128
<i>I. Hagarová a L. Nemček:</i> Detailnejší pohľad na extrakčné postupy vhodné na separáciu nanočasticí zlata z environmentálnych vôd	138
<i>M. Mergová, A. Balažová, M. Obložinský, I. Holková, P. Mučaji a S. Bittner Fialová:</i> Jasmonáty, ich biosyntéza, metabolizmus a signálna dráha v rastlinných organizmoch	147
<i>J. Aubrecht a D. Kubička:</i> Hledání „zeleného“ hydrogenolýzního katalyzátoru	191
<i>E. Šárka, K. Caltová, P. Smrková, R. Bleha, I. Marek, V. Fila a M. Lhotka:</i> Ekologické aspekty a aplikace škrobu	196
<i>O. J. Mika:</i> Nebezpečí vybraných podlimítních zdrojů rizika se zaměřením na amoniak v podmírkách České republiky	208
<i>B. Kratochvíl:</i> Mineralogická a ložiskově-geologická expertíza hlavice děkanského žezla Fakulty chemické technologie VŠCHT Praha	214
<i>M. Jurášek a P. Drašar:</i> O duchu (duši) z vína	278
<i>D. Maršík:</i> Lignin a jeho biokonverze na polyhydroxyalkanoáty bakterií <i>Pseudomonas putida</i>	282
<i>A. Špačková a K. Hroboňová:</i> Príprava a použitie polymérnych adsorbentov s odtlačkom molekúl v súlade s princípmi zelenej chémie	290
<i>J. Zemanová a K. Šustová:</i> Problematika horkých peptidov vznikajúcich v procesu zrání sýru	301

<i>F. Švec</i> : Zanedbávané aplikace monolitických struktur: Počátky planární chromatografie s hmotnostní spektrometrickou detekcí	308
<i>B. Kratochvíl a E. Benešová</i> : Konjugáty protilátka-léčivo, spojení velkých a malých terapeutických molekul	319
<i>M. Jurášek a P. Drašar</i> : O halucinogenním oříšku v naší kuchyni.....	348
<i>I. Hůnová</i> : Námraza jako relevantní součást atmosférické depozice v horských oblastech	352
<i>M. Šolcová a S. Purkrťová</i> : Využití moderních metod pro stanovení rezistence k antibiotikům	358
<i>V. Výbohová a K. Hroboňová</i> : Izolácia prírodných zlúčenín s organoleptickými vlastnosťami použitím vybraných pokročilých extrakčných techník	365
<i>F. Švec</i> : Zanedbávané aplikace monolitických struktur: Pokročilé studie tenkovrstvé chromatografie-hmotnostní spektrometrie	395
<i>M. Shamzhy</i> : Současné úspěchy v návrhu zeolitových katalyzátorů	407
<i>R. Chalupa a K. Nesměrák</i> : Chemická výročí roku 2023 spojená s Univerzitou Karlovou	419
<i>D. Čáková, N. Jelenová a J. Viktorová</i> : Využití reportérových testů při sledování buněčného stresu a toxicity	487
<i>M. Jurášek, L. Opletal a P. Drašar</i> : O lesním entheogenu	495
<i>V. Procházka, I. Suchara, L. Thinová, J. Mizera, J. Sucharová a J. Hramiček</i> : Stabilní a radioaktivní cesium v přírodním prostředí	501
<i>L. Pejšková, K. Loužecáká, T. Podzimek a E. Benešová</i> : L-Asparaginasy a jejich potenciál v medicíně a potravinářství	508
<i>D. Haluška, O. Lyutakov a V. Švorcik</i> : Elektrochemická depozícia mikro- a nanoštruktúr ľubovoľného tvaru	539
<i>M. Jurášek, J. Cabalka a P. Drašar</i> : O síle paňdžábského asfaltu	547
<i>L. Trnková a I. Trísková</i> : Elektroanalýza insulinu na nanokompozitních elektrodách	551
<i>L. Moráňová, M. Bartošík, J. Strmisková a K. Nováková</i> : Elektrochemická analýza klinických vzorků – cesta k translačnímu výzkumu	595
<i>E. Navrátilová Radinová, E. Mašková, K. Kubová a J. Vysloužil</i> : Nanočástice jako léková forma v praxi	604
<i>V. Bělohlav, T. Jirout, J. Elster, J. Liška, L. Nedbalová a J. Kvíderová</i> : Kultivace polárních mikrořas v otočném deskovém fotobioreaktoru	613
<i>V. Šedajová, A. Bakandritsos a M. Otyepka</i> : Kovalentně funkcionálizované grafenové deriváty jako aktivní elektrodotové materiály pro superkondenzátory	619
<i>J. Jarolímková a Z. Kolská</i> : Metody fixace dusíku a jeho redukce na amoniak	628
<i>M. Jurášek, B. Kratochvíl, M. Kohout, F. Švec a P. Drašar</i> : O oddělení a posílení obrazu za zrcadlem (deracemizace a amplifikace chirality)	671
<i>M. Sabolová, J. Fišnar a Z. Réblová</i> : Vitamin E – doporučený a skutečný příjem	677
<i>Š. Strnad, V. Vrkoslav a J. Cvačka</i> : Určení poloh násobných vazeb v lipidech pomocí hmotnostní spektrometrie. Část I	684
<i>P. Bouř</i> : Rozmanitost spektroskopie Ramanovy optické aktivity	722
<i>B. Železná, A. Pačesová, V. Strnadová, J. Kuneš a L. Maletinská</i> : Peptid uvolňující prolaktin: neuropeptid s nevhodným jménem, ale vhodnými vlastnostmi pro léčbu obezity, diabetu 2. typu i Alzheimerovy nemoci ...	732
<i>H. Mertlíková-Kaiserová</i> : Role permeačních testů <i>in vitro</i> v preklinickém výzkumu potenciálních léčiv	739
<i>Š. Strnad, V. Vrkoslav a J. Cvačka</i> : Určení poloh násobných vazeb v lipidech pomocí hmotnostní spektrometrie. Část II	747
<i>E. Bouřa</i> : Strukturní biologie v antivirovém výzkumu na příbězích kinas lipidů, proteinu STING a virových methyltransferas	755

Původní a metodické práce

Original and Methodical Papers

<i>P. Doležal, M. Davídková, P. Vovesný a P. Drašar</i> : Feromonový odporník Acumiprotect pro odchyt lýkožrouta vrcholkového, <i>Ips acuminatus</i> (Coleoptera; Curculionidae)	13
<i>K. Chomaníčová, Š. Husár, M. Sýkorová, K. Birošíková a B. Vladovičová</i> : Vývoj matricových tablet s predĺženým uvoľňovaním pramipexolu	17
<i>T. Podskalská, K. Říhová, V. Kružík, T. Škorpilová, V. Smutná, J. Potančoková a H. Čížková</i> : Možnosti detekcie falšování citronových šťáv a nápojů na bázi citronů	23
<i>R. Jelínková, I. Moravcová a P. Žuja</i> : Orientační test přítomnosti derivátů fentanylové řady metodou tenkovrstvé chromatografie	155
<i>J. Zuzáková, D. Janák, E. Vobecká a J. Říhová Ambrožová</i> : Využití somatických kolifágů při sledování hygienické nezávadnosti recyklovaných odpadních vod	163
<i>J. Stárek, Z. Zwaan, M. Zlámal, M. Paidar, A. Černín, L. Malý, J. Kincl a V. Sýkora</i> : Aplikace inteligentní membránové separace	330

<i>B. Galajdová, J. Žitka, L. Pavlovec, O. Trhlíková, J. Kredatusová a R. Konefal:</i> Syntéza a elektrochemické vlastnosti elektrolytů na bázi fosfoniových, sulfoniových a imidazoliových iontových kapalin pro použití v lithium-iontových baterích	373
<i>I. Ivanko, E. Tomšík a M. Hrubý:</i> Vývoj chytrých potenciometrických senzorů potažených vrstvami odolnými biopasivaci pro detekci raného stádia zánětlivých procesů kolem kloubních náhrad	425
<i>J. Hrouzek, N. Grigová, T. Pócsová, A. Szarka a S. Hrouzková:</i> Štúdium vybraných parametrov analytických metód na kontrolu kontaminácie propolisovej tinktúry	433
<i>S. Černá, K. Benešová a J. Martiník:</i> Stanovení organických kyselin ve speciálních pivech a nápojích na bázi piva pomocí kapilárni izotachoforézy	516
<i>L. Melich, M. Fořtová, B. Hosnedlová, J. Podhajský, O. Rychlý, J. Werle, K. Burešová, L. Vysloužilová, K. Dunovská, E. Klapková, K. Kotaška, J. Čepová, B. Jedličková, O. Štěpánková, R. Průša a R. Kizek:</i> Studium hladiny metallothioneinu v séru pacientů se zhoubným nádorem	573
<i>H. Hrušková, I. Voráčová, M. Laštovičková, M. Killinger a F. Foret:</i> Epitachoforéza – metoda pro získávání biomakromolekul z komplexních matric	634
<i>M. Barna, J. Čepová, K. Dunovská, J. Petrus, P. Melicherčík, R. Průša, R. Kizek a E. Klapková:</i> Chemiluminiscenční a fotometrická analýza matrix Gla proteinu u pacientů s onemocněním pohybového aparátu	694
<i>V. Berková, L. Štěpánková, P. Čičmanec, M. Berka a L. Frejlichová:</i> Metodika pro stanovení celkového množství fenolických látek, flavonoidů a antioxidační kapacity rostlinných vzorků pomocí kombinované extrakce	701

Nomenatura a terminologie

Nomenclature and Terminology

P. Drašar, J. Kozler a O. Paleta: Huminové látky, charakterizace a názvoslovné doporučení	581
---	-----

Chemický průmysl

Chemical Industry

<i>M. Šilhan, L. Novák a A. Mlčoch:</i> Strategická výzkumná agenda SUSCHEM CZ	170
<i>T. Herink, J. Pašek, J. Krupka, P. Fulín a J. Lederer:</i> Historie výzkumu, vývoje a realizace výroby dicyklopentadienu v Litvínově	219
<i>P. Polívka a M. Šilhan:</i> Parametry a potenciál revitalizace nevyužívaných průmyslových ploch (brownfieldů) pro výrobu vodíku	585

Výuka chemie

Education in Chemistry

<i>J. Kalina a M. Lach:</i> „Polarimetr“ – experiment pro výuku	30
<i>K. Petrželová, K. Sadílková a M. Klečková:</i> Exkurze do chemických podniků – metodika, tvorba interaktivní mapy chemického průmyslu a podpůrných materiálů	177
<i>Z. Holík Purkrlová:</i> Leptání a barvení kraslic jako chemický pokus pro školní výuku	227
<i>D. Šarboch, M. Teplá a I. Rajsiglová:</i> Jak učit biochemii? Mezipředmětově a s podporou dynamické vizualizace!	384
<i>M. Teplá a M. Šrámek:</i> Tipy a rady při sestavování testových úloh z chemie	438
<i>M. Ganajová, I. Sotáková a H. Čtrnáctová:</i> Systémové úlohy vo výučbe organickej chémie	522
<i>A. Airaksinen, F. Concia, S. Das, P. Distler, J. John, E. Macerata, M. Mariani, E. Mossini, M. Negrin, M. Němec, V. Pottgießer, T. Retegan, M. Štrok, M. Teplá a C. Walther:</i> Hromadný otevřený online kurz „Význam radiochemie pro naši společnost“	708

Diskuse

Discussion

<i>J. Vacek:</i> Úvaha o funkčnosti (dekonstrukci) našeho vzdělávacího procesu	37
--	----

Bulletin Asociace českých chemických společností

Pováleční předsedové Československé společnosti chemické, předchůdci prof. Čůty (<i>P. Drašar</i>)	43
Předsedové společnosti chemické v letech 1904–1943 (<i>P. Drašar</i>)	48
Jacques Guérin: Chemik-mecenáš a spolutvůrce proustovského mýtu (<i>R. Chalupa a K. Nesměrák</i>)	235
Předsedové ISIS, Spolku pro vzdělání v oboru chemie a pomocných věd, v letech 1864–1873 (<i>P. Drašar</i>)	238
Předsedové Spolku českých chemiků 1872–1907 (<i>P. Drašar</i>)	244
Evropské chemické časopisy (<i>P. Drašar</i>)	253
Studium skleníkového jevu již před 200 roky (<i>Z. Slanina</i>)	447
Neumann Karel Augustín, prvý profesor chemie a chemické technologie na pražské polytechnice (<i>P. Drašar</i>)	448
Jediný předseda společnosti pro průmysl chemický v Království českém 1893–1907 (<i>P. Drašar</i>)	451
K historii objevu neviditelných paprsků X. Wilhelm Conrad Röntgen (1845–1923), Ivan Puluj (1845–1918) <i>(I. Kraus)</i>	454
Ohlédnutí za mezinárodním dnem žen a dívek ve vědě (<i>A. Týčová a M. Killinger</i>)	460
Předsedové organizací slovenských chemiků do konce 20. století (<i>P. Drašar a V. Milata</i>)	641
Bioplasty pohledem vysokoškoláků a vysokoškolaček (<i>M. Nová a P. Šmejkalová</i>)	647

Ze života chemických společností	56, 256, 463, 656
Odborná setkání	58, 258, 466, 657
Akce v ČR a v zahraničí	60, 260, 467, 659
Recenze	60, 258, 468, 659
Evropská koutek	63, 261, 472
Zákony, které ovlivní život chemiků	65, 262, 474, 661
Zprávy	66, 263, 475, 662
Aprilový klub	476, 663
Členská oznámení a služby	75, 476
Osobní zprávy	76, 265, 478
Výročí a jubilea	82, 270, 482, 664

Czech Chemical Society Symposium Series

Ročník 21

1. Historie organické chemie na PřFUK a Chemické listí	1
2. XXII nd Interdisciplinary Meeting of Young Life Scientists, Milovy, 15. 5. – 18. 5. 2023	67
3. 4. konference Pokroky anorganické chemie – PAnCh 2023“, Brno, 25. – 29. června 2023	123
4. XXXVII. Immunoanalýza Lubochňa 2023, 12. – 16. 6. 2023	163
5. NIVB Meeting 2023, Kutná Hora, Czech Republic, 2 nd – 5 th October, 2023	177
6. Cena Karla Štulíka, Ostrava, Ostravská univerzita 8. 2. 2023	257